

Juridische beroepen

Door G. LOMBAERTS en C. MARTHUS

Gerechtsdeskundige, een vaak miskend beroep, waar je evenwel niet omheen kunt in vele van onze geschillen

Er gaat geen dag voorbij zonder dat op televisie wordt gesproken over ‘deskundigen’ in Manhattan, Los Angeles, NCIS, ... te veel om op te noemen!

Maar naast die superspecialisten die de kleinste aanwijzing van een misdaad opsporen, bestaat in ons recht het beroep van gerechtsdeskundige.

“In België zijn ze met 4000 en justitie doet zeer vaak een beroep op hen. Hun rol wordt echter betwist zoals in de volgende oude boutade wordt samengevat: “zet twee deskundigen in een kamer en je hebt drie verschillende meningen.” Daarom is het noodzakelijk om een apart statuut te creëren om de deskundigen met kennis en ervaring te kunnen identificeren.

Bij gebrek aan een statuut kan om het even wie zich vandaag gerechtsdeskundige noemen. De rechter kan naar eigen goeddunken iemand uitkiezen. “Het zijn vaak dezelfde deskundigen en niet altijd de meest gereputeerde”, stelt Etienne Claes, secretaris-generaal van het Nationaal College van Gerechtsdeskundigen vast. “Niemand controleert onze diploma’s of onze kwalificaties.”

De deskundige wordt nochtans beschouwd als een belangrijke pion op het gerechtelijke schaakbord en zijn incompetentie kan tot vreselijke vergissingen leiden. Dat was het geval in de zaak Outreau in Frankrijk waar door de te grote goedgelovigheid van de rechter ten opzichte van de deskundigen te veel geloof werd gehecht aan de getuigenissen van kinderen.” (stukje uit een reportage van de RTBF, 01.03.2014).

[www] http://www.rtbf.be/info/societe/detail_expert-judiciaire-une-profession-en-mal-de-reconnaissance?id=8212969

Nochtans beschikten de gerechtsdeskundigen, op enkele uitzonderingen na die later aan bod zullen komen, tot voor kort niet over een statuut dat hun titel en hun beroep beschermt.

In een studie van de afdeling Criminologie van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) van al een tiental jaar geleden kon een uitgebreid onderzoek worden gevoerd onder deskundigen die via de gerechtskosten worden betaald. Enerzijds zijn sommige resultaten geruststellend, anderzijds blijkt uit de conclusies van dat onderzoek ook duidelijk dat:

- ongeveer 16 % van de deskundigen tijdens hun beroepsloopbaan geen enkele vorm van bijscholing heeft gevolgd
- de praktijk van het deskundigenonderzoek voor de helft van hen een occasionele en voor een kwart van hen een zeer occasionele (hoogstens eenmaal om de twee jaar) activiteit is
- ook al kan, globaal genomen, worden gesteld dat die activiteit als deskundige op eerder opgedane beroepservaring gebaseerd is, heeft 10 % van de gerechtsdeskundigen in strafzaken geen enkele voorafgaande beroepservaring bij hun eerste optreden in die hoedanigheid en een kwart van die populatie had minder dan vijf jaar beroepservaring
- 56 % van de deskundigen heeft nooit een opleiding inzake deskundigenonderzoek of rechtspleging gevolgd

- nog verrassender is het feit dat slechts 16 % van hen een vragenlijst van de gerechtelijke overheden hebben ontvangen om te worden geëvalueerd in het kader van het opstellen van de officiële lijsten (uittreksel van een toespraak van de minister van Justitie naar aanleiding van een studiedag over het nationaal register voor gerechtsdeskundigen die het NICC op 16.06.2015 heeft georganiseerd).

Volgens de meeste specialisten moet het statuut een grotere waarborg bieden voor de naleving van de regels betreffende de deontologie en onpartijdigheid door een verplichte kennis van de gerechtelijke procedure. Dankzij de bescherming van de titel en een nationaal register met de namen van de deskundigen die worden erkend wegens hun ervaring en competenties, moeten de magistraten de juiste specialisten kunnen kiezen om hun opdrachten uit te voeren.

Maar wat is een gerechtsdeskundige nu eigenlijk?

 Gerechtsdeskundigen zijn occasionele gerechtsmedewerkers die door de rechter worden belast met de opdracht om vaststellingen uit te voeren of een technisch advies uit te brengen over feiten om opheldering in een zaak te verschaffen. Het zijn specialisten uit zeer uiteenlopende disciplines (geneeskunde, architectuur, informatica, economie en financiën, enz.)¹.

 Opgelet: een gerechtsdeskundige mag niet worden verward met een technisch raadsman:

- een gerechtsdeskundige is een persoon die wordt aangesteld door de rechter naar eigen keuze of op voorstel van de partijen
- de technische raadsman wordt door een van de partijen in het geschil gevorderd om haar belangen te laten verdedigen.

Ook al werden tot op heden lijsten van deskundigen opgesteld om de rechters te informeren, konden laatstgenoemden, indien nodig, elke andere persoon naar keuze aanstellen, ongeacht zijn opleiding of hoedanigheden, zowel in burgerlijke als in strafzaken.

Volgens artikel 962 van het Gerechtelijk Wetboek zijn de rechters niet verplicht het advies van de deskundigen te volgen en behouden zij alle vrijheid.

De deskundigen worden naargelang van het geval gecontroleerd door de procureur-generaal van het Hof van Beroep of door de eerste voorzitter en de procureur-generaal van het Hof van Cassatie.

De gerechtsdeskundige is beëdigd.

Wie kan worden aangesteld als gerechtsdeskundige en wat is zijn statuut?

Zoals in de inleiding werd verteld, genoot de titel van gerechtsdeskundige tot voor kort helemaal geen bijzondere bescherming, waardoor om het even wie de titel van deskundige bij de rechtbanken kon voeren.

 In sommige wetten wordt de bijzondere titel van deskundige buiten iedere juridische context *a priori* beschermd. Dat is het geval in de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen net zoals de auto-experts die ook zijn erkend en over hun instituut beschikken (wet van 15.05.2007 tot erkenning en bescherming van het beroep van auto-expert en tot oprichting van een instituut van de auto-experts).

In andere wetten wordt de bescherming van een beroepstitel beoogd, zoals in de wet van 11 mei 2003 tot bescherming van de titel en het beroep van landmeter-expert of nog in die van 8 november 1993 tot bescherming van de titel van psycholoog.

1. J.-L. FAGNART, "Ethique et médecine d'expertise", *Consilio*, 2011/4, p. 141-142; *Cass.*, 15.02.2006, *Pas.*, 2006, boek 2, p. 370.

De wetgever is zich echter al sinds geruime tijd bewust van de problematiek in verband met de aanstelling van deskundigen in burgerlijke en strafzaken. In onze almaar complexere wereld neemt het aantal bijkomende specialisaties toe, waardoor de rechter een beroep moet doen op gespecialiseerde gerechtsdeskundigen.

Toen het Gerechtelijk Wetboek in 1967 werd opgesteld, luidde artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek als volgt: *“De hoven en rechtbanken mogen lijsten van deskundigen opstellen overeenkomstig de regels die de Koning bepaalt.”*

Voor dat artikel van het Gerechtelijk Wetboek zijn echter nooit uitvoeringsmaatregelen uitgewerkt. In 2007 heeft de wetgever aangekondigd dat hij lijsten met erkende deskundigen wil opstellen om de bekwaamheid van de deskundigen in rechtszaken te garanderen. Er kon echter geen politieke *consensus* over het voorgestelde systeem worden bereikt en uiteindelijk werd in de *wet van 15 mei 2007* tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het deskundigenonderzoek (B.S., 22.08.2007) geen enkele bepaling tot bescherming van het beroep of de titel van gerechtsdeskundige opgenomen; met die wet werd artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek zelfs opgeheven!

Die 1^e hervorming van het deskundigenonderzoek was gebaseerd op vier belangrijke hoofdlijnen:

- de subsidiariteit van de procedure ten opzichte van de andere bewijsmiddelen
- de toewijzing van een actievere rol aan de rechter om met name de duur van de procedures in te korten
- de actieve samenwerking tussen de partijen
- het aanbrengen van verduidelijkingen in de regeling voor de betaling van de provisies, kosten en erelonen van de deskundigen.

Met die hervorming werden echter niet alle moeilijkheden uit de weg geruimd, integendeel, sommigen zijn van mening dat zij tot nieuwe controversen heeft geleid door een disparate rechtspraak en ongelijke praktijken in de hand te werken².

Die kritieken waren met name gericht op de ambtshalve uitvoering van het deskundigenonderzoek, de installatievergadering in afwezigheid van de deskundige (een maatregel die zelfs in de rechtsleer wordt beschouwd als een van de meest ontoereikende maatregelen van de nieuwe wet³ “wegens de organisatorische bepalingen ervan”), de onzekerheid over de juridische aard van bepaalde beslissingen en de logheid van de procedure voor de begroting van het ereloon van de deskundige.

Om te trachten tegemoet te komen aan die verschillende kritische opmerkingen is de wetgever opnieuw aan de slag gegaan en heeft hij de *wet van 30 december 2009* houdende diverse bepalingen betreffende justitie (II) (B.S., 15.01.2010) goedgekeurd.

De wijzigingen die door deze wet in het Gerechtelijk Wetboek zijn aangebracht, zijn voor de wetgever in de eerste plaats zogenoemde corrigerende bepalingen die tot doel hebben technische verbeteringen aan te brengen die kunnen bijdragen tot een vlotter verloop van de procedure van het deskundigenonderzoek⁴.

Hoewel zij aansluiten bij de hervorming die met de wet van 15 mei 2007 is ingezet, werd met die wijzigingen niet afgeweken van de oorspronkelijke wil van de wetgever die meer bepaald de nadruk had gelegd op het subsidiaire karakter van het deskundigenonderzoek, de grotere en actieve rol die wordt toebedeeld aan de rechter, het snellere verloop van de expertisewerkzaamheden en de redelijke kostprijs ervan⁵.

2. J. VAN COMPERNOLLE, “L’expertise judiciaire et la loi du 15.05.2007”: réflexions conclusives, in *L’expertise judiciaire : des réformes aux pratiques.*, Ed. Kluwer, 2009 p. 139.

3. B. PETIT et R. DE BRIEY, “La réforme de l’expertise opérée par la loi du 15.05.2007, ou la loi qui n’eût pas dû exister”, *J.T.*, 2008/14, n° 6306, pp. 237-252.

4. Wetsontwerp houdende diverse bepalingen betreffende justitie, Verslag, Parl. stukken, Kamer, gewone zitting. 2009-2010, nr. 2161/006, pp. 27-29; D. MOUGENOT en O. MIGNOLET, “La loi du 30.12.2009 “réparant” la procédure d’expertise judiciaire”, *J.T.*, 2010/13, nr. 6389, pp. 201-203.

5. P. STAQUET, “L’expertise judiciaire réformée est modifiée” - *DroitBelge.Net* - “Actualités” – 26.01.2010.

Aldus:

- wordt de controle door de rechter aangescherpt in het kader van de keuze van de deskundige die moet worden aangesteld. Hij kan de deskundige(n) aanstellen waarover de partijen het eens zijn, maar kan ook afwijken van de keuze van de partijen op voorwaarde dat hij zijn beslissing met redenen omkleedt (art. 962, 2de lid, Ger. W.)
 - om een grotere flexibiliteit in de expertisewerkzaamheden mogelijk te maken, biedt de wetgever de partijen die daartoe gezamenlijk een aanvraag indienen, de mogelijkheid om aan de deskundige vragen te stellen die buiten de opdracht vallen zoals die in de aanstelling is omschreven. Behoudens overeenstemming tussen de partijen, geeft de deskundige alleen advies over de in het vonnis bepaalde opdracht (art. 962, 3de lid, Ger. W.)
 - de uitvoering van het deskundigenonderzoek verliest haar automatische karakter. De partijen die verschijnen, kunnen namelijk om een opschorting van de kennisgeving verzoeken, alvorens de beslissing waarbij het deskundigenonderzoek wordt bevolen, wordt genomen. Bij ontstentenis zal de kennisgeving automatisch binnen vijf dagen door de griffie plaatsvinden. In het geval van een opschorting kan elke partij op elk ogenblik om een kennisgeving van de beslissing door de griffie verzoeken (art. 972, § 1, 2de lid, Ger. W.)
 - als de gerechtsdeskundige de opdracht weigert, heeft de wetgever bepaald dat de partijen binnen acht dagen hun eventuele opmerkingen aan de rechter kunnen bezorgen, die daarna een nieuwe deskundige zal aanstellen zonder de vervangingsprocedure te volgen (art. 972, § 1, 3de lid, Ger. W.)
 - er werden nog andere wijzigingen aangebracht met betrekking tot de installatievergadering, die haar automatische karakter verliest⁶. De deskundige kan vóór zijn aanstelling worden gecontacteerd door de rechter om het deskundigenonderzoek uit te werken, de datum van de installatievergadering vast te stellen en de te nemen beslissingen voor te bereiden zoals de noodzaak om al dan niet een beroep te doen op technische raadgevers, de raming van de algemene kostprijs van het deskundigenonderzoek, de manier waarop de kosten zullen worden berekend en de termijn voor het neerleggen van het eindverslag (art. 972, § 2, 4de lid, Ger. W.). Indien er geen installatievergadering werd vastgesteld, beschikt de deskundige vanaf de kennisgeving van zijn opdracht of vanaf de consignatie van het voorschot over vijftien dagen om mee te delen wanneer hij zijn werkzaamheden zal aanvangen (art. 972, § 1, Ger. W.)
- In de wet van 15 mei 2007 werd de installatievergadering zodanig sterk uitgehold dat de bevoegde rechtsinstanties bij de partijen erop aandrongen om er niet aan deel te nemen! Het principe van de aanwezigheid van de deskundige op de installatievergadering wordt in de nieuwe wet opnieuw opgenomen, wat in veel gevallen van groter nut zal zijn (de vergadering wordt alleen vastgesteld als de rechter het noodzakelijk acht of indien alle partijen daarom hebben verzocht - art. 972, § 2, Ger. W.). De partijen moeten ten minste acht dagen vóór de installatievergadering of vóór de aanvang van de werkzaamheden een geïnventariseerd dossier met alle stukken overhandigen (art. 972bis, § 1, 2de lid, Ger. W.).
- in het kader van de wet tot hervorming van het gerechtelijke deskundigenonderzoek had de wetgever voorzien in de verplichting voor de partijen om zich al dan niet akkoord te verklaren met de kosten- en ereloonstaat die de deskundige heeft neergelegd. Aangezien dat veel nutteloze begrotingsprocedures had teweeggebracht, heeft de wetgever de mogelijkheid van een stilzwijgende instemming opnieuw ingevoerd. De partij die het bedrag van de door de deskundige gevraagde kosten en erelonen wenst te betwisten, moet de rechter daarvan dus op de hoogte brengen. Indien de partijen dat niet binnen dertig dagen na de neerlegging ter griffie van de gedetailleerde staat meedelen, wordt het ereloon door de rechter begroot (art. 991, § 1, Ger. W.).

6. Voor de bijzonderheden van de ZIV-installatievergadering - zie p. 9, *in fine*.

Ondanks die vorderingen is in de wet van 2009 echter nog steeds geen enkele bijzondere maatregel ter bescherming of erkenning van de titel van gerechtsdeskundige opgenomen. Daarom achtte de Hoge Raad voor de Justitie het in een advies van 30 maart 2011 over het statuut en de hoedanigheid van de gerechtsdeskundigen noodzakelijk om terug te komen op die problematiek en de wetgever aan te sporen om het nodige te doen om de hoedanigheid van de gerechtsdeskundigen te garanderen en "(...) op middellange termijn de invoering van een reglementering ter waarborging van de kwaliteit en de integriteit van de gerechtsdeskundigen mogelijk te maken"⁷.

@ [www] http://www.csj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0071b.pdf

i Volgens de Hoge Raad voor de Justitie moet dat initiatief met twee elementen worden gecombineerd:

1. Het opstellen van een nationale lijst van gerechtsdeskundigen die wordt beheerd door een federaal orgaan en waarin enkel deskundigen die zijn gecertificeerd door geaccrediteerde beroepsverenigingen van deskundigen kunnen worden opgenomen.
2. Het invoeren van een wettelijke verplichting voor de rechter om, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, enkel gerechtsdeskundigen die op die nationale lijst voorkomen, aan te stellen. De rechter dient de aanstelling van een niet op de nationale lijst voorkomende deskundige omstandig te motiveren (bijvoorbeeld hoogdringendheid of gebrek aan een bestaande geaccrediteerde beroepsvereniging voor die specialiteit ..).

In aansluiting op dat advies werden de recentste belangrijkste wijzigingen doorgevoerd bij de *wet van 10 april 2014*⁸ met het oog op de oprichting van een nationaal register voor gerechtsdeskundigen (B.S., 19.12.2014, Ed. 2).

In die wet wordt voorzien in de langverwachte oprichting van het nationaal register voor gerechtsdeskundigen⁹. Betrachting is een coherent en transparant wettelijk kader te bieden om het beroep van deskundige te professionaliseren. Met die wet wordt niet alleen de erkenning van de gerechtsdeskundigen beoogd maar ook de bescherming van hun titel.

De wetgever heeft in de wet basisprincipes vastgelegd voor de oprichting van dat register. Het Wetboek van Strafvordering, het Gerechtelijk Wetboek en de wet op de internering werden in dat verband ook geharmoniseerd. Na de oprichting van dat register zullen in principe alleen de deskundigen die erin zijn opgenomen, gemachtigd zijn om de titel te voeren en om opdrachten te aanvaarden. Met dat register moet de kwaliteit worden verbeterd en moeten misbruiken worden tegengegaan.

Het nationaal register voor gerechtsdeskundigen zal betrekking hebben op alle deskundigen in strafzaken en burgerlijke zaken, met name branddeskundigen, accountants, forensische psychiaters, neurologen, ...

De minister van Justitie zal alleen personen kunnen registreren die aan een reeks voorwaarden voldoen.

De gerechtsdeskundigen moeten aantonen dat ze gedurende een periode van 8 jaar vóór hun registratieaanvraag minstens 5 jaar relevante ervaring hebben opgebouwd in het domein van deskundigheid en specialisatie waarvoor ze zich willen laten registreren.

7. Hoge Raad voor Justitie, Ambtshalve advies over het statuut en de kwaliteit van gerechtsdeskundigen, goedgekeurd op 30.03.2011, p. 3.

8. De wet van 10.04.2014 treedt in werking op de door de Koning vastgestelde datum en uiterlijk op de eerste dag van de vierentwintigste maand die volgt op de maand van de bekendmaking ervan in het B.S. (art. 30).

9. In feite wordt met de wet van 10.04.2014 eveneens een nationaal register voor beëdigd vertalers, tolken en vertalers-tolken opgericht, dat rechtstreeks bij wet wordt georganiseerd zonder invoeging in het Ger. W. De bepalingen ter zake zijn te vergelijken met deze die hierboven worden vermeld voor de gerechtsdeskundigen maar de voorwaarden voor de professionele toegang verschillen van wat wordt bepaald in het nieuwe art. 991^{quater} van het Ger. W.

De andere voorwaarden om in die lijst te worden opgenomen, zijn de volgende:

- onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie of er wettelijk verblijven
- een recent uittreksel uit het strafregister voorleggen dat door het gemeentebestuur van hun woon- of verblijfplaats is uitgereikt
- niet veroordeeld zijn, zelfs niet met uitstel, tot een correctionele of criminele straf, bestaande uit een geldboete, werkstraf of gevangenisstraf (met uitzondering van de inbreuken op de politiewetgeving inzake het wegverkeer en de veroordelingen die volgens de minister van Justitie geen bezwaar vormen voor de uitvoering van onderzoeken in het domein van deskundigheid en specialisatie waarvoor ze zich willen laten registreren als gerechtsdeskundige)
- aan de minister van Justitie schriftelijk verklaren dat zij zich ter beschikking houden van de gerechtelijke overheden, die een beroep kunnen doen op hun diensten. In diezelfde wet wordt echter bepaald dat de gerechtsdeskundigen kunnen beslissen om een opdracht niet te aanvaarden
- het bewijs leveren dat zij over de nodige beroepsbekwaamheid en juridische kennis beschikken. Het bewijs van beroepsbekwaamheid zal worden geleverd door een diploma in het domein van deskundigheid waarvoor de kandidaat zich als gerechtsdeskundige laat registreren en een bewijs waaruit de vijf jaar relevante ervaring gedurende een periode van acht jaar voorafgaand aan de aanvraag tot registratie blijkt. Het bewijs van juridische kennis moet leiden tot een attest als bewijs van deze kennis, afgeleverd door een door de koning goedgekeurde instelling
- ten overstaan van de minister van Justitie schriftelijk verklaren dat zij instemmen met de deontologische code, die minstens de principes van onafhankelijkheid en onpartijdigheid bevat (die deontologische code zal worden opgesteld in het kader van de koninklijke uitvoeringsbesluiten van de wet)
- de eed afleggen die wordt voorgeschreven door artikel 991*novies*, § 1. Die eed geldt voor alle opdrachten die nadien aan de betrokkene worden toevertrouwd in zijn hoedanigheid van gerechtsdeskundige. Bijgevolg zal de eed niet meer moeten worden vermeld in het eindverslag dat door de aangestelde deskundige wordt opgesteld.

Dat nationaal register voor gerechtsdeskundigen zal worden beheerd en op regelmatige basis worden bijgewerkt door de minister van Justitie en zal vrij kunnen worden geraadpleegd op de website van de federale overheidsdienst Justitie.

Iedereen die is geregistreerd, zal een identificatienummer en een legitimatiekaart krijgen.

In de volgende gevallen zal het echter mogelijk blijven om een deskundige aan te stellen die niet is opgenomen in het nationaal register voor gerechtsdeskundigen:

- in dringende gevallen
- als geen gerechtsdeskundige met de vereiste deskundigheid en specialisatie beschikbaar is
- als het nationaal register, gelet op de specifieke aard van het geschil, geen gerechtsdeskundige bevat die over de vereiste deskundigheid en specialisatie beschikt.

Schrapping wegens ontoereikende prestaties

Indien bij herhaling kennelijk ontoereikende prestaties worden geleverd of het gedrag of de handelwijze van de gerechtsdeskundige de waardigheid van de functie schaadt of tekortschiet ten opzichte van de deontologie, kan de minister van Justitie, op voorstel van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg waar de betrokkene zijn beroepsactiviteiten uitoefent of op voorstel van de procureur des Konings en na kennis te hebben genomen van de opmerkingen van de betrokkene, bij een met redenen omklede beslissing diens naam tijdelijk of definitief uit het nationaal register voor gerechtsdeskundigen schrappen.

De duur van de tijdelijke schrapping wordt afhankelijk van de ernst van de tekortkoming door de minister bepaald, zonder dat zij één jaar te boven mag gaan.

Wat is de rol van de deskundige in het gerechtelijk proces?

De ontwikkelingen die gaan volgen, hebben voornamelijk betrekking op de expertiseprocedures in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

1. De eerste rol van de gerechtsdeskundige is die van het uitbrengen van een advies of het doen van vaststellingen:

in artikel 962 Gerechtelijk Wetboek. wordt bepaald dat *“de rechter ter oplossing van een voor hem gebracht geschil of ingeval een geschil werkelijk en dadelijk dreigt te ontstaan, deskundigen kan gelasten vaststellingen te doen of een technisch advies te geven (...)”*. De rechter is echter niet verplicht het advies van de deskundige te volgen, indien het strijdig is met zijn overtuiging¹⁰.

De rol van de deskundige wordt bepaald in de opdracht die hem door de rechter wordt toevertrouwd, die wordt beschreven in het vonnis van aanstelling maar die de partijen in onderlinge overeenstemming kunnen beslissen om uit te breiden.

Is de gerechtsdeskundige verplicht om een gerechtelijk deskundigenonderzoek te aanvaarden?

De deskundige kan, indien hij dat wenst, het gerechtelijk deskundigenonderzoek waarvoor hij is aangesteld, weigeren. Hij is noch de lasthebber van de partijen, noch die van de rechter die hem heeft aangesteld en hij oefent geen gerechtelijke functie uit in de zin van artikel 292 Gerechtelijk Wetboek.

Er kunnen uiteenlopende motiveringen voor de weigering worden gegeven: te drukke agenda om de opdracht binnen een redelijke termijn uit te voeren, persoonlijk belang bij de betwisting, familieband of andere met een van de partijen, enz.

De gerechtsdeskundige beschikt over acht dagen na de kennisgeving van het vonnis van aanstelling om de partijen en de rechter ervan op de hoogte te brengen dat hij de opdracht weigert en om hun zijn motivering voor zijn beslissing mee te delen.

Als hij de opdracht aanvaardt, moet de deskundige in de eerste plaats de rechter informeren maar ook uiteindelijk de partijen in het geschil over de feitelijkheid en de omvang van de schade van het voorwerp van het deskundigenonderzoek.

Een deskundigenonderzoek is een onderzoeksmiddel dat bedoeld is om vaststellingen te doen en/of een advies te geven over technische kwesties (voornamelijk medisch).

Zo zal de deskundige in eerste instantie alle medische documenten verzamelen die hij nodig heeft voor zijn opdracht, waarbij het beroepsgeheim niet mag worden ingeroepen.

Vervolgens zal hij het slachtoffer verhoren (anamnese) en indien nodig bijkomende onderzoeken en aanvullende deskundigenonderzoeken uitvoeren¹¹. De expertisewerkzaamheden beperken zich echter niet tot bijkomende onderzoeken en vormen slechts de eerste fase ervan.

In het kader van de hem toevertrouwde opdracht, die erin bestaat alle componenten van de functionele letsels of stoornissen te onderzoeken, zal de deskundige de weerslag ervan op de beroepsactiviteiten alsook op essentiële handelingen van het dagelijkse leven (huishoudelijke activiteiten en gezinstaken ...) van de onderzochte persoon beoordelen.

Wegens zijn ervaring, die in het bijzonder tot zijn aanstelling heeft geleid, kan de deskundige ook worden verzocht om technisch advies over de oorzaak van de stoornis te geven. Hij heeft dan ook een technische, informatieve en objectieve rol.

10. Art. 962, 3° lid, Ger. W.

11. Voor het onderscheid tussen een aanvullend onderzoek en een aanvullend deskundigenonderzoek – zie p. 10, *in fine*.

De rol van de deskundige bestaat erin de rechter te informeren over een technisch punt en niet om het recht vast te stellen. De rechter mag zijn rechtsmacht dus niet delegeren en de deskundige verzoeken om zich uit te spreken over de juridische aspecten van het geschil. Dat principe wordt zowel door het Hof van Cassatie¹² als in de rechtsleer regelmatig in herinnering gebracht.

Hij mag zich niet beperken tot een passieve rol, aangezien een van de punten van zijn opdracht erin bestaat de partijen met elkaar te verzoenen (zie ook pt. 3 hieronder).

2. Anderzijds moet hij de oproepingen voor de vergaderingen bij een ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan de rechter en de raadslieden toezenden, tenzij de rechter een andere wijze toestaat.

Een uitstel wordt aanvaard met de toestemming van alle partijen. Zo niet brengt de deskundige de beslissing met betrekking tot de toestemming of weigering voor het uitstel ter kennis van de rechter, om stelselmatig uitstel te vermijden.

Tijdens de vergaderingen moet hij alles wat wordt gezegd, noteren en moet hij een verslag opstellen van de vergaderingen en een afschrift van dat verslag en van alle ontvangen documenten aan de partijen, raadslieden en de rechter bezorgen (met een ter post aangetekende brief aan de afwezige partijen).

3. De verzoening: de deskundige moet ook pogen de partijen te verzoenen. Dat punt maakt deel uit van zijn wettelijke opdracht, ook als dat niet in het aanstellingsvonnis is opgenomen. Het ontbreken van een verzoeningspoging wordt echter niet in het bijzonder bij wet bestraft.

Indien de partijen zich verzoenen, moet de overeenkomst van de partijen schriftelijk worden vastgelegd. De partijen kunnen de overeenkomst door de rechter laten bekrachtigen.

De deskundige bezorgt de rechter een vaststelling van verzoening, de stukken en nota's van de partijen en zijn staat van kosten en ereloon (art. 977, § 2, Ger. W.). Hij doet hetzelfde ten aanzien van de partijen en hun raadslieden. De deskundige moet de partijen de originele stukken van hun dossier terugbezorgen. Het is namelijk niet nodig dat de deskundige of de rechtbank die documenten bewaart.

Hoe verloopt een gerechtelijk deskundigenonderzoek?

Vóór de eerste vergadering in het kader van het deskundigenonderzoek ontvangt de deskundige op verzoek van de meest gerede partij een kennisgeving van de griffie met een afschrift van het vonnis waarin een gerechtelijk deskundigenonderzoek wordt bevolen en waarin hem de opdracht wordt toegekend (art. 965, Ger. W.).

Zoals we in het vorige punt hebben gezien, kan de deskundige in dat stadium de opdracht weigeren. Als hij meent dat hij de opdracht moet weigeren, brengt de deskundige de advocaat van de meest gerede partij en de rechter die het deskundigenonderzoek heeft bevolen, daarvan op de hoogte, waarbij hij de weigering motiveert (het voorwerp van de opdracht behoort niet tot de bevoegdheden van de deskundige, er is onverenigbaarheid met een van de partijen in het geding of de deskundige is eenvoudigweg niet beschikbaar).

12. Cass., 10.11.2006, C.06.0274.N., Larcier Cass., 2007, nr. 134; Cass., 15.11.2012, arrest nr. F-20121115-2 (C.11.0579.F) Juridat, 13.12.2013, www.juridat.be.

Het verloop van het gerechtelijk deskundigenonderzoek kan verschillen, afhankelijk van het type van procedure en geschil maar over het algemeen worden de volgende stappen gevolgd:

- ook al organiseert de deskundige gewoonlijk, overeenkomstig het gemeen recht, een eerste vergadering, de zogenaamde installatievergadering, waarin hij de dossiers van de partijen ontvangt en naar hun respectieve argumenten luistert, is er voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering met het merendeel van de arbeidsrechtbanken overeengekomen dat wanneer het RIZIV bij een geschil betrokken is, ambtshalve van de installatievergadering wordt afgezien. Een dergelijke vergadering zou enkel kunnen worden georganiseerd als het RIZIV uitdrukkelijk daarom heeft verzocht
- krachtens artikel 972*bis*, § 1, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek, overhandigen de partijen hun geïnventariseerd dossier ten minste acht dagen vóór de installatievergadering of bij gebreke daarvan, bij de aanvang van de werkzaamheden, aan de deskundige, opdat die met kennis van zaken de omvang, de moeilijkheidsgraad, enzovoort van het dossier kan beoordelen
- daarna volgen een of meerdere technische vergaderingen, waarin de deskundige de verschillende elementen van het geschil grondig onderzoekt. De vaststelling van de vergaderingen wordt aan de deskundige overgelaten en de oproeping gebeurt bij aangetekende brief voor de partijen en bij gewone brief voor de advocaten (art. 972, § 1, van het Ger. W.). De wet gelast de deskundige een verslag van elke vergadering op te stellen en daarvan een afschrift aan de partijen, aan hun raadslieden en aan de rechter te bezorgen. In artikel 974 van het Gerechtelijk Wetboek worden de deskundigen ermee belast om de zes maanden een tussentijds verslag aan de rechter, aan de partijen en aan de raadslieden te bezorgen, indien de termijn voor het indienen van het eindverslag op meer dan 6 maanden is vastgelegd
- na afloop van die werkzaamheden stuurt de deskundige zijn voorlopig verslag met zijn eigen bevindingen (vroeger ook voorbereidende werkzaamheden genoemd), voor advies aan de rechter, aan de partijen en aan hun raadslieden (art. 976, 1ste lid, Ger. W.). Het is niet erg duidelijk op welke manier het verslag moet worden meegedeeld. Rekening houdende met artikel 972*bis*, § 2, 2de lid, Gerechtelijk Wetboek, waarin sprake is van een “verslag”, kan men ervan uitgaan dat de kennisgeving van het voorlopig verslag bij gewone brief kan gebeuren
- de partijen delen hun opmerkingen over dat eerste verslag mee binnen de termijn die door de deskundige is vastgesteld. Die termijn bedraagt minstens 15 dagen. De deskundige ontvangt de opmerkingen van de partijen en van hun technisch adviseurs vóór het verstrijken van die termijn. Er wordt echter geen rekening gehouden met de opmerkingen die hij te laat ontvangt. De rechter kan die ambtshalve uit de debatten weren¹³
- de deskundige legt zijn eindverslag neer, waarin hij punt per punt ingaat op de verschillende elementen van de hem toevertrouwde opdracht. Het eindverslag wordt gedagtekend en vermeldt de tegenwoordigheid van de partijen bij de werkzaamheden, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen. Het bevat bovendien een opgave van de stukken en nota's die de partijen aan de deskundigen hebben overhandigd; het mag de tekst ervan slechts overnemen in zoverre dat nodig is voor de bespreking. Het verslag wordt, op straffe van nietigheid, ondertekend door de deskundige, de handtekening wordt, op straffe van nietigheid, voorafgegaan door de eed¹⁴. De minuut van het verslag en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon van de deskundige worden ter griffie neergelegd. Op de dag van de neerlegging van het verslag zendt de deskundige bij een ter post aangetekende brief een afschrift van het verslag en een gedetailleerde staat van de kosten en het ereloon aan de partijen en bij gewone brief aan hun raadslieden¹⁵.

13. Art. 976 Ger. W.

14. De eed luidt als volgt (art. 978, § 1, 3° lid):

“ Je jure avoir rempli ma mission en honneur et conscience, avec exactitude et probité. “;

of

“Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb. “;

of

“Ich schwore, dass ich den mir erteilten Auftrag auf Ehre und Gewissen, genau und erlich erfüllt habe”.

15. Art. 978, Ger. W.

De rechtspraak inzake het gerechtelijk deskundigenonderzoek in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering is eveneens rond bepaalde begrippen uitgewerkt, zoals de bijkomende onderzoeken en de aanvullende deskundigenonderzoeken. Onder bijkomende onderzoeken wordt verstaan, de onderzoeken die worden uitgevoerd door andere personen dan de deskundige, op verzoek van die laatste, evenals de onderzoeken die worden uitgevoerd ingevolge een aanvullend deskundigenonderzoek, bevolen door de rechter¹⁶.

Volgens het Arbeidshof van Bergen is een onderzoeksmaatregel bedoeld om aan een of meerdere deskundigen te vragen om vaststellingen te doen of technisch advies te geven over een onderwerp of een bijzonder punt dat door de rechter wordt bepaald. Een aanvullend deskundigenonderzoek heeft daarentegen betrekking op een punt of op het voorwerp van de onderzoeksopdracht die aan de deskundige is toevertrouwd om een zo correct mogelijk beeld te krijgen van het probleem en/of de medische kwestie waarop het onderzoek betrekking heeft, door elke twijfel of elk misverstand weg te werken¹⁷.

Er kan echter geen sprake zijn van een aanvullend deskundigenonderzoek wanneer de bevindingen of de gevraagde technische adviezen betrekking hebben op een ander punt of op een ander voorwerp, ook al heeft het aanvullend deskundigenonderzoek betrekking op eenzelfde persoon of eenzelfde situatie. In die zin wijst Ch.-E. CLESSE immers erop dat “de nieuwe aanvraag niet bedoeld is om bijkomende verduidelijkingen of informatie te krijgen over een punt of een kwestie die het voorwerp van een onderzoek hebben uitgemaakt, maar betrekking heeft op een ander voorwerp of een andere kwestie die de deskundige noopt tot een nieuw volledig onderzoek”¹⁸.

Het tegensprekelijk karakter van het deskundigenonderzoek is een van zijn essentiële kenmerken. Krachtens artikel 973, § 1, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek moet de rechter bovendien in alle onderzoeksfasen toezien op de naleving van dat beginsel¹⁹. Een onderzoek dat op een niet-tegensprekelijke manier zou zijn uitgevoerd, zou moeten worden verworpen omdat het de rechten van de verdediging schendt. De niet-naleving van het beginsel van tegenspraak is een inbreuk op het recht op verdediging en zorgt ervoor dat het verslag niet kan worden tegengesteld aan de partij die slachtoffer is van de onregelmatigheden. Wordt als zodanig beschouwd:

- als het verslag van het deskundigenonderzoek niet aan de partijen werd meegedeeld, is het tegensprekelijk karakter van het onderzoek niet in acht genomen, aangezien het RIZIV geen opmerkingen heeft kunnen formuleren. Dat is immers in strijd met de rechten van de verdediging²⁰
- als de gerechtsdeskundige niet op de opmerkingen van de geneesheer-inspecteur heeft gereageerd en klaarblijkelijk geen rekening heeft gehouden met de bepaling van het tussenarrest, is het verslag van het deskundigenonderzoek onvolledig en is het tegensprekelijk karakter van het onderzoek miskend²¹
- *Contra*: noch de afwezigheid van de arts van de betrokkene bij de onderzoekszitting, noch het uitblijven van een reactie van die arts in de loop van de onderzoeksprocedure of binnen de vastgestelde termijn vanaf de neerlegging van de voorafgaande werkzaamheden of wanneer de deskundige hem heeft proberen contacteren, kunnen de deskundige ten laste worden gelegd. Die laatste heeft bijgevolg een deskundigenonderzoek gevoerd met inachtneming van het beginsel van tegenspraak²².

16. Art. 1, 1ste lid, 3°, d en 2de lid, van het K.B. van 14.11.2003 tot vaststelling van het tarief van de erelonen en de kosten voor de deskundigen aangewezen door de arbeidsgerechten in het kader van medische deskundige onderzoeken inzake de geschillen betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, de gezinsbijslag voor werknemers en zelfstandigen, de werkloosheidsverzekering en de regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (B.S., 28.11.2003)

17. Arbh. Bergen, 15.02.2012, J.L.M.B., 2012, p. 1497, zie eveneens: Arbrb. Turnhout, 20.06.2008, A.R. 07/27856/A, onuitg.; Arbrb. Nijvel, 25.10.2005, A.R. 992/N/1998, onuitg.

18. Arbh. Luik, 15.03.2005, J.L.M.B., 2006, p. 221.

19. P.H. DELVAUX, V. CALLEWAERT, G. CRUYSMANS, D. DE CALLATAY, S. DEMARS, J.-L. FAGNART, I. LUTTE, C.-O. RAVACHE, N. SIMAR en J. VAN ROSSUM, “La r cuscation de l’expert” in “La victime, ses droits, ses juges”, Brussel, Larcier, 2009, pp. 104 en 105; Arbh. Bergen, 28.05.2015, A.R. 2011/AM/233, onuitg.

20. Cass., 08.05.1978, Pas., 1978, I, p. 1023; Arbh. Luik, afd. Namen, 12.01.2006, I.B. - RIZIV, 2006/1, p. 50; Arbh. Brussel, 23.10.2008, I.B. - RIZIV, 2009/1, p. 67; Arbh. Brussel, 24.02.2010, A.R. 2008/AB/51193, onuitg.; Arbh. Gent, 17.11.2011, Rechtspraakrepertorium van het RIZIV, rubriek 9.5.2, p. 33.

21. Arbh. Gent, afd. Gent, 31.01.2011, Rechtspraakrepertorium van het RIZIV, rubriek 9.5.2, p. 26; in dezelfde zin, B. PETIT en R. DE BRIEY, op. cit., p. 246.

22. Arbh. Brussel (8de kamer), 05.12.2013, A.R. 2012/AB/840, onuitg.

De rechten van de verdediging worden niet geëerbiedigd wanneer de deskundige zijn conclusies voornamelijk baseert op vaststellingen die hij op niet-tegensprekelijke wijze heeft gedaan. Het verslag kan niet aan de tegenpartij worden tegengesteld als daarenboven blijkt dat de deskundige niet op de opmerkingen van de tegenpartij heeft gereageerd²³.

In artikel 973, Gerechtelijk Wetboek wordt bepaald dat de deskundigen hun opdracht onder toezicht van de rechter uitvoeren. Er moet wat dat betreft worden opgemerkt dat het evenwicht tussen de vrijheid van de deskundige, die de eerste beoordelaar blijft van de manier waarop hij zijn werkzaamheden moet uitvoeren, en de controlebevoegdheid van de magistraat, die ten aanzien van de deskundige een injunctierecht heeft, vrij subtiel is!

Het Hof van Beroep van Luik²⁴ heeft erop gewezen dat de rechter zich op technisch vlak in de loop van het onderzoek niet met het werk van de deskundige mag bemoeien, maar een soeverein recht behoudt om de inhoud van het onderzoek te beoordelen, wanneer dat wordt afgesloten.

Dat is niet meer het geval wanneer het deskundigenonderzoek niet normaal verloopt. De rechter maakt dan gebruik van een interventierecht in de loop van het onderzoek om te proberen de problemen op te lossen. De manier waarop die controle moet worden uitgeoefend, wordt aan het oordeel van de rechter overgelaten. In de wet van 15 mei 2007 is evenwel een veel striktere controle op de activiteiten van de deskundige uitgewerkt: de wet verplicht de rechter om de deskundige op te roepen wanneer de vooropgestelde termijn voor de uitvoering van de opdracht is verstreken (art. 973, § 3, Ger. W.). De deskundige moet overigens om de zes maanden verslag uitbrengen over de stand van zaken van zijn werkzaamheden (art. 974, § 1, Ger. W.). Indien bij de uitvoering van het deskundigenonderzoek een probleem opduikt, is de rechter die met de controle van het onderzoek is belast, namelijk de rechter die het onderzoek heeft bevolen, bevoegd voor het oplossen van het incident.

De rechter is niet verplicht om het advies van de deskundige te volgen. Er wordt echter een deskundige aangesteld met de bedoeling dat die optreedt als scheidsrechter in een geschil dat is gerezen tussen de partijen door zich te beroepen op het advies van een bijzonder bevoegd persoon, die onafhankelijk van hen is. Het eigenlijke beginsel van de onderzoeksopdracht zou worden ondermijnd indien aan het advies van de deskundige die door de rechtbank of door het hof is aangesteld, zou worden getwijfeld enkel en alleen omdat het niet overeenstemt met het advies van de arts van een van de partijen²⁵.

Over welke onderzoeksbevoegdheid beschikt de deskundige in het kader van zijn opdracht?

De deskundige heeft het recht om partijen of derden alle informatie te vragen die hij kan gebruiken om zijn opdracht naar behoren uit te oefenen.

Hij mag geen onderzoeken voeren in de zin van de artikelen 915 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, maar hij mag getuigen informeel horen om inlichtingen in te winnen. In geen enkele wettelijke bepaling wordt immers gesteld dat de rechter, die een deskundige aanstelt, deze laatste niet zou mogen verzoeken om bij derden inlichtingen in te winnen die hem bij de uitvoering van zijn opdracht kunnen helpen, daar hij de deskundige geenszins gelast om die derden als getuigen te horen. Hun verhoor is aan geen enkele specifieke regel onderworpen en dus is de onderzoeksprocedure niet strikt genomen van toepassing. Het is namelijk zo dat die getuigen niet onder eed worden verhoord.

De deskundige is niet belast met de uitoefening van het openbaar gezag. Hij kan dus noch ten aanzien van de partijen, noch ten aanzien van derden druk uitoefenen. Indien er bij die gelegenheid een probleem rijst, bestaat de enige oplossing erin aan de rechtbank te vragen om correcte onderzoeken te organiseren.

23. Arbrb. Dendermonde, 10.09.2002, A.R. 54241-59996, Rechtspraakrepertorium van het RIZIV, rubriek 9.5.2., p. 17.

24. Luik, 28.04.1992, J.L.M.B., 1992, p. 726.

25. Arbh. Brussel, 03.11.2011, Rechtspraakrepertorium van het RIZIV, rubriek 9.5.3, p. 22; Arbh. Brussel, 18.11.2010, Rechtspraakrepertorium van het RIZIV, rubriek 9.5.3, p. 16; Arbh. Bergen (5e kamer), 28.05.2015, A.R. 2011/AM/233, onuitg.

In medische materies mag de deskundige geen onderzoek of lichamelijk onderzoek opleggen dat door de te onderzoeken persoon zou worden geweigerd²⁶. Wat dat betreft, komt het vrij vaak voor dat de deskundige bij zijn zoektocht naar informatie op het beroepsgeheim stuit. De code van de geneeskundige plichtenleer²⁷ wijst op het karakter van openbare orde van het medisch geheim en op het feit dat de patiënt de arts niet van zijn verplichting tot geheimhouding kan ontslaan. De code voorziet evenwel in een uitzondering op het vlak van gerechtelijk deskundigenonderzoek: binnen de perken van volstreekte noodzaak mag een diagnose of een inlichting van geneeskundige aard worden medegedeeld aan de arts met een gerechtelijk-geneeskundig onderzoek belast, voor zover de inlichtingen beperkt blijven tot de objectieve medische gegevens die rechtstreeks verband houden met het doel van het onderzoek en de patiënt daarmee instemt²⁸. Het is aan de behandelend arts of aan de hoofdarts van de ziekenhuisdienst die verantwoordelijk is voor het dossier van de zieke om te beslissen welke documenten mogen worden meegedeeld.

Het Hof van Cassatie heeft wat dat betreft beslist dat het medisch geheim niet absoluut is en dat de arts in het licht van specifieke elementen van de oorzaak moet onderzoeken of de de arts die zich op het beroepsgeheim beroept voor zijn weigering om een medisch dossier bij het dossier van de procedure te voegen, niet de sociale noodzaak die het beroepsgeheim rechtvaardigt, uit het oog verliest²⁹.

De wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, werpt een nieuw licht op die kwestie. In artikel 9 van die wet wordt het recht van de patiënt om zijn medisch dossier te raadplegen en er een afschrift van te nemen, immers bevestigd.

Ook al wordt dat niet nadrukkelijk in de wet vermeld, toch kan men stellen dat het recht om een afschrift van het dossier te nemen, voor de patiënt betekent dat hij het recht heeft om dat afschrift in rechte als bewijsmiddel te gebruiken. Daaruit volgt dat de gerechtsdeskundige die door de rechtbank is aangesteld, zelf het medisch dossier van de betrokken persoon kan raadplegen, voor zover de patiënt zijn akkoord heeft gegeven.

Bij de uitvoering van zijn opdracht moet de deskundige zich soms over zeer complexe technische problemen uitspreken die zijn bevoegdheid te buiten gaan. Het recht van een deskundige om een beroep te doen op specialisten of “technische raadgevers” is een unaniem bevestigd principe. In artikel 972, § 2, Gerechtelijk Wetboek wordt wat dat betreft bepaald dat tijdens de installatievergadering de noodzaak moet worden besproken om een beroep te doen op technische raadgevers (sapiteurs). Het is aan de partijen om te beslissen over het bedrag van de erelonen van de technische raadgevers die door een of meerdere eisende partijen moeten worden betaald.

De wraking en de andere incidenten – Principe van onafhankelijkheid van de deskundige

DE WRAKING VAN DE DESKUNDIGE (ART. 828, GER. W.)³⁰

Een van de kenmerkende eigenschappen van de deskundige is dat hij onpartijdig en onafhankelijk moet zijn: hij is niet aan het gezag van de rechtbank onderworpen. Om onpartijdig te blijven, mag hij ook geen persoonlijk belang hebben bij het geschil of een band hebben met de partijen. De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de redenen voor wraking geven daarvan enkele voorbeelden.

26. Burg. Brussel (ref.), 21.10.1999, J.T., 2001, p. 35.

27. <https://ordomedic.be/nl/code/inhoud/>.

28. S. THIELEN, “Le droit de disposition du patient sur les données médicales le concernant et l’administration de la preuve en justice”, J.L.M.B., 2002, p. 630.

29. Cass., 20.03.1989, J.T., 1990, p. 194; Cass., 29.10.1991, Pas., 1992, I, p. 162.

30. P.H. DELVAUX, V. CALLEWAERT, G. CRUYSMANS, D. DE CALLATAY, S. DEMARS, J.-L. FAGNART, I. LUTTE, C.-O. RAVACHE, N. SIMAR en J. VAN ROSSUM, op. cit., pp. 123-129.

In artikel 828, 2° tot 12°, Gerechtelijk Wetboek worden een aantal situaties opgesomd waarin de deskundige zou kunnen worden gehinderd door een gebrek aan onafhankelijkheid: een persoonlijk belang bij het geschil, een familiale band met een van de partijen, voorafgaande tussenkomst in het geschil in een andere hoedanigheid ...

i Het betreft in feite redenen voor de wraking van een rechter, die op basis van artikel 966 van het Gerechtelijk Wetboek ook van toepassing zijn op de deskundigen. De opsomming in artikel 828 van het Gerechtelijk Wetboek is limitatief. Sommige redenen voor wraking kunnen echter, gelet op de respectieve rollen van de magistratuur en van de deskundigen in het proces, enkel worden toegepast op de magistraten en niet op de deskundigen. Het feit dat heel wat deskundigen naast hun opdracht een andere beroepsactiviteit uitoefenen, kan daarentegen leiden tot situaties waarin hun onafhankelijkheid in vraag zou kunnen worden gesteld, ook al vormen ze geen redenen voor wraking zoals in het Gerechtelijk Wetboek wordt vermeld.

In de rechtspraak gaat de aandacht uit naar twee specifieke problemen met betrekking tot de onafhankelijkheid van de deskundige: de voorafgaande kennis van het geschil en de hoge graad van vijandschap tussen de deskundige en een van de partijen.

Het gaat vooral om de voorafgaande kennis van het geschil (art. 828, 9°, Ger. W.). Er werd aldus geoordeeld dat :

- het geschil dat betrekking heeft op de verzwaring van de arbeidsongeschiktheid anders is dan het geschil dat tot doel had de consolidatiedatum en het percentage van eventuele permanente ongeschiktheid van het slachtoffer vast te stellen: de deskundige die daarin is tussengekomen, kan niet worden beschouwd als iemand die op voorhand op de hoogte was van het geschil³¹
- de technische raadgever van een partij in hetzelfde geschil niet meer als gerechtsdeskundige kan tussenkomen³² niets weerhoudt de deskundige echter om later als technische raadgever van een van de partijen tussen te komen, na de neerlegging van het verslag³³
- het feit dat een partij een geschil met de deskundige heeft gehad over de begroting van het ereloon, geen reden voor wraking is als de voormelde begrotingsprocedure van meer dan zes maanden vóór de wraking dateert
- de deskundige kan worden gewraakt wanneer hij vóór zijn aanstelling als deskundige, door een van de partijen is geraadpleegd en met die partij over het geschil heeft gesproken³⁴
- dat de deskundige de appellerende partij heeft onderzocht op een moment waarop er nog geen geschil was, vormt geen reden voor wraking in de zin van de artikelen 828 en 829 van het Gerechtelijk Wetboek. Het is ook op basis van de reden die wordt vermeld in artikel 828, 9°, waarin wordt verondersteld dat de rechter of de deskundige “raad heeft gegeven, gepleit of geschreven heeft over het geschil”, dat men niet kan oordelen dat de deskundige de appellerende partij over het geschil heeft geadviseerd³⁵.

De andere reden voor wraking die regelmatig wordt onderzocht, is de hoge graad van vijandschap tussen de deskundige en een van de partijen (art. 828, 12°, Ger. Wetb.). Er werd wat dat betreft geoordeeld dat:

- de hoge graad van vijandschap feiten veronderstelt die duidelijk en met een voldoende graad van ernst aantonen dat er bij de rechter of bij de deskundige een echte afkeer bestaat of toch op zijn minst een zodanige animositeit dat zijn oordeel wordt aangetast of vertekend

31. Arbh. Bergen (4de kamer), 20.10.1993, A.R. 9372.

32. Burg. Luik (Ref.), 18.04.1995, J.T., 1996, p. 67.

33. Cass. 07.12.1999, Pas., 1999, I, p. 1651.

34. Bergen, 08.09.2000, R.G.D.C., 2002, p. 409.

35. Arbh. Brussel (8de kamer), 11.03.2015, A.R. 2013/AB/1118, onuitg.

- een vorm van ongeduldigheid of zelfs een stemmingswisseling die de deskundige vertoont ten aanzien van een partij die het goede verloop van de onderzoeksactiviteiten belemmert, wordt niet als een hoge graad van vijandschap beschouwd
- alleen de vrees dat de deskundige niet objectief zou zijn, volstaat niet om een deskundige te wraken; de hoge graad van vijandschap veronderstelt duidelijke feiten die met voldoende zekerheid aantonen dat een gewraakte persoon zelf een zodanige haat of animositeit in zich draagt dat die zijn advies zou aantasten of vertekenen
- de vijandschap tussen een deskundige en een partij of haar advocaat kan worden afgeleid uit een aantal omstandigheden waaruit blijkt dat de sereniteit waarmee de zaak wordt behandeld, gevaar loopt; door zijn hardnekkige weigering om bepaalde stukken mee te delen, compromitteert de deskundige de sereniteit waarmee het geding wordt behandeld en kan zijn onpartijdigheid in twijfel worden getrokken, zodanig dat hij moet worden gewraakt.

Meer in het algemeen komt de kwestie van de wettige verdenking (art. 828, 1°, Ger. Wetb.) zeer vaak opnieuw aan bod³⁶:

- dat de deskundige in hetzelfde ziekenhuis als de behandelend arts van een van de partijen werkt, impliceert geen gebrek aan onpartijdigheid van de deskundige
- dat het ereloon van de deskundige door een partij wordt betwist, is geen reden om te twijfelen aan de onpartijdigheid van de deskundige
- dat de deskundige verklaart dat hij akkoord gaat met een van de partijen, wijst niet op partijdigheid maar betekent dat de deskundige meent dat het standpunt van die partij gegrond is
- wanneer de deskundige herhaaldelijk erover klaagt het mikpunt van verwijten van een van de partijen te zijn, kan het onderzoek niet meer in een voldoende serene klimaat verlopen.

Er moet worden opgemerkt dat de Code van geneeskundige plichtenleer verschillende bepalingen bevat die de onafhankelijkheid van de arts-deskundige moeten garanderen³⁷. Die moet weigeren personen te onderzoeken met wie hij betrekkingen zou hebben of zou hebben gehad die zijn vrijheid van oordeel zouden kunnen beïnvloeden. Hij mag niet de behandelend arts zijn van de te onderzoeken persoon of de raadgever van een partij of die persoon niet in een andere hoedanigheid hebben onderzocht.

[www] <https://ordomedic.be/nl/code/inhoud>:

In een advies van 20 september 2014 oordeelt de Nationale Raad van de Orde der geneesheren dat dergelijke verdenking onvermijdelijk rijst wanneer de deskundige zich rechtstreeks of onrechtstreeks in een situatie van *economische afhankelijkheid* bevindt omdat hij diensten ook aanbiedt aan een van de partijen - of het nu een verzekeringsmaatschappij is of zijn werkgever (bijv. een ziekenhuis) of om het even welke andere rechtspersoon of natuurlijke persoon met wie hij zakenrelaties onderhoudt.

Ook een *hiërarchische afhankelijkheid* kan een dergelijke verdenking doen ontstaan. Dat is het geval wanneer de adviserende arts van een van de partijen in het ziekenhuis waar hij zijn beroep uitoefent, het diensthoofd is van de deskundige of wanneer de deskundige en de persoonlijk in het geding betrokken arts in hetzelfde ziekenhuis werken (J.L. FAGNART, "Ethique et médecine d'expertise", *Consilio Manuque*, 2011/4, p.150). Tot slot meent de nationale raad dat, ook al verstrekt de deskundige slechts een niet-dwingend advies, de doorslaggevende invloed die dat advies in de praktijk heeft, vergt dat de deskundige blijkt geeft van onpartijdigheid en objectiviteit en geen gewettigde verdenking ten aanzien van zijn persoon op grond van zijn professionele en persoonlijke situatie mag wekken. In een dergelijke context van verdenking zou een als deskundige aangestelde arts met reden oordelen dat hij de expertiseopdracht beter weigert.

36. Brussel, 20.11.2014, J.T., 2015/11, nr. 6597, pp. 258-260; Luik (13de kamer), 28.10.2014, J.T., 2015/11, nr. 6597, p. 261.

37. Code van geneeskundige plichtenleer Titel III - Hoofdstuk IV: De arts als adviseur, controleur, deskundige of ambtenaar.

ANDER TYPE VAN INCIDENT, HET VERZOEK TOT VERVANGING VAN DE DESKUNDIGE (ART. 979, GER. W.)

Op verzoek van een van de partijen, bij gewone brief (art. 973, § 2, Ger. W.), kan de rechter de deskundige die “zijn opdracht niet naar behoren vervult” (bijv. in geval van een professionele fout of nalatigheid van de deskundige³⁸) vervangen. In dat geval beslist de rechter om daaraan al dan niet gevolg te geven (art. 979, § 1, 1ste lid, Ger. W.). Hij beschikt in dat opzicht over een soevereine beoordelingsmacht.

Er moet aan worden herinnerd dat in artikel 972, § 2, vijfde lid, Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk wordt bepaald dat de niet toegestane afwezigheid van de deskundige tijdens een installatievergadering rechtvaardigt dat hij ambtshalve wordt vervangen.

Ook op gezamenlijk verzoek van de partijen *moet* de rechter de deskundige vervangen. In artikel 979, § 1, tweede lid, wordt bepaald dat het verzoek bij gewone brief wordt gericht aan de rechter, die binnen acht dagen zonder oproeping of verschijning van partijen uitspraak doet. De deskundige is dus in die hypothese niet meer genoodzaakt om zijn standpunt ten opzichte van zijn vervanging uit te drukken, en de partijen moeten hun gezamenlijk verzoek tot vervanging evenmin rechtvaardigen.

Zelfs zonder verzoek van de partijen, zou de rechter die meent dat de deskundige zijn opdracht niet naar behoren vervult, de partijen (en de deskundige) ambtshalve kunnen oproepen en hun zijn vaststellingen meedelen (art. 979, § 1, derde lid, Ger. W.). Na afloop van de bespreking kan de rechter de vervanging van de deskundige bevelen, zijn gemotiveerde beslissing bekendmaken en onmiddellijk een nieuwe deskundige aanstellen.

De redenen voor vervanging die het vaakst worden ingeroepen, zijn: de overschrijding van de termijnen, het niet tijdig indienen van het verzoek tot verlenging, het gebrek aan onpartijdigheid, een professionele fout of nalatigheid, verhindering (ziekte of overlijden), ...

Tegen die beslissing tot vervanging kan door de partijen hoger beroep worden ingesteld.

Het Arbeidshof dat zich over de kwestie van de vervanging van een deskundige moest uitspreken, heeft er in een arrest van 19 december 2011 aan herinnerd dat de deskundige geen beroep kan aantekenen tegen de beslissing tot vervanging, aangezien hij geen partij maar gerechtsmedewerker is (cf. *supra* p. 1). De deskundige heeft geen persoonlijk belang.

De procedure met betrekking tot de vervanging van de deskundige vormt een incident van het onderzoek en geeft geen aanleiding tot een verwijzing in de kosten. Indien de deskundige nog niet aan zijn opdracht is begonnen, maar wel al het voorschot heeft gekregen, moet dat volledig worden terugbetaald.

De vervangen deskundige heeft 15 dagen om de dossiers van de partijen en zijn staat van kosten en ereloon ter griffie neer te leggen en - op de dag van de neerlegging ter griffie - een afschrift van die staat aan de partijen en hun raadslieden te bezorgen.

Kosten en erelonen van de deskundige: van de consignatie tot de begroting

WETTELIJK KADER

Bij de begroting van de staat van de deskundige wordt in artikel 991, § 2, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaald dat de rechter “hoofdzakelijk rekening moet houden met de zorgvuldigheid waarmee het werk werd uitgevoerd, de nakoming van de vooropgestelde termijnen en de kwaliteit van het geleverde werk. Hij kan daarbij ook rekening houden met de moeilijkheid en duur van het geleverde werk, de hoedanigheid van de deskundige en de waarde van het geschil.”

38. Burg. Nijvel, 04.11.1997, J.L.M.B., 1998/37, p. 1619; Brussel (16de kamer), 30.10.2007, J.T., 2008/1, nr. 6293, p. 9.

In de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen is de rechter die een uitspraak moet doen, verplicht om het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 tot vaststelling van het tarief van de erelonen en de kosten voor de deskundigen, aangewezen door de arbeidsgerechten in het kader van medische deskundige onderzoeken, toe te passen (B.S., 28.11.2003).

In artikel 167, vierde lid, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen van 14 juli 1994 (GVU-wet) wordt immers bepaald dat:

“In de zaken waarin een medisch expert wordt aangewezen, worden de voorschotten, de erelonen en de kosten van deze expert die vervat zijn in de nota die hij opstelt overeenkomstig de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, aangeduid met toepassing van het door de Koning vastgestelde tarief.”

Op het vlak van sociale zekerheid heeft de wetgever in bijna alle sectoren gekozen voor een systeem dat ook in het strafrecht wordt toegepast, namelijk de “baremisering” van de onderzoekskosten. Dat barema wordt gerechtvaardigd door de vaststelling dat er wat het bedrag van de erelonen en kosten betreft, dat in principe ten laste van de instellingen voor sociale zekerheid is, aanzienlijke verschillen zijn tussen de gerechtelijke arrondissementen en zelfs tussen de deskundigen van eenzelfde arrondissement. Sommige deskundigen, die van de normale doelstelling van een onderzoek afwijken, onderwierpen de verzekerde daarom aan een volledige wetenschappelijke diagnose tot in het kleinste pathologische detail, en nog anderen delegeerden de hun toevertrouwde opdracht ruimschoots door verschillende aanvullende onderzoeken aan onbeëdigde specialisten te vragen.³⁹

Als antwoord op een vraag over de beperking van de erelonen van de artsen-deskundigen in het kader van de ziekteverzekering, heeft de minister van Sociale Zaken eraan herinnerd dat de invoering van een uniform barema door de volgende overwegingen werd ingegeven:

“[...] zo moest men niet alleen een aanzienlijk verschil vaststellen tussen de gemiddelden per deskundige maar ook tussen de gemiddelden per rechtbank, zonder dat deze verschillen objectief verklaard konden worden. Door het invoeren van een barema zal men die verschillen kunnen wegwerken.

Daarbij komt dat er in de ziekteverzekering meer en meer expertises bevolen worden in geschillen die geen verband houden met het recht op uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid maar die betrekking hebben op andere materies waar het bedrag dat reëel in betwisting is minder belangrijk is, zodat de vrees voor een dure expertise een hinderpaal kan worden tot het nemen van negatieve beslissingen.”⁴⁰

Het Grondwettelijk Hof heeft zich eveneens gebogen over de verenigbaarheid van artikel 167, vierde lid, van de GVU-wet met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet:

“De mogelijkheid om bij wet af te wijken van de criteria vermeld in artikel 982, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, kan op zich niet onbestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De omstandigheid dat de onderzoekskosten, behalve in het geval van tergend of roekeloos geding, steeds ten laste zijn van de instellingen belast met de toepassing van bedoelde verzekering, het feit dat de uit te voeren onderzoeken vrij goed met elkaar te vergelijken zijn en de omstandigheid dat vóór de invoering van de gekritiseerde wetgeving de aangerekende bedragen zonder aanwijsbare redenen sterk verschillen tussen individuele deskundigen en tussen gerechtelijke arrondissementen, verantwoord op voldoende wijze waarom de wetgever de Koning gemachtigd heeft ter zake tarieven vast te stellen. Artikelen 10 en 11 van de Grondwet worden niet door artikel 167, vierde lid, van de GVU-wet geschonden.”⁴¹

39. Ch.-E. CLESSE, “L’expertise en droit social”, Waterloo, Kluwer, 2010, pp. 229-230.

40. *Ibidem*.

41. A.H., 22.12.1999, arrest nr. 137/99; A.H., 25.01.2007, arrest nr. 22/2007.

CONSIGNATIE

Krachtens artikel 987 van het Gerechtelijk Wetboek kan de rechter het voorschot bepalen dat elke partij moet consigneren ter griffie of bij de kredietinstelling die de partijen gezamenlijk hebben gekozen, en de termijn waarbinnen zij aan deze verplichting moet voldoen. De rechter kan die verplichting alleen maar opleggen aan de instelling voor sociale zekerheid die overeenkomstig artikel 1017, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, in de kosten is verwezen, behalve in geval van een roekeloze en tergende procedure.

De partijen brengen de deskundige op de hoogte van de storting van het voorschot.

Indien een partij niet binnen de termijn consigneert, kan de rechter daarvan op verzoek van de meest gereede partij een bevel tot tenuitvoerlegging geven ten belope van het bedrag dat hij vaststelt en kan hij daaruit de conclusies trekken die hij geraden acht.⁴² Door een nieuwe tenuitvoerlegging te vragen, kan de rechter zijn controle op het onderzoek optimaliseren. Men kan van de deskundige niet verwachten dat hij alle kosten voorschiet zonder ook maar enige zekerheid over zijn latere vergoeding te krijgen.

De deskundige kan desgevallend de vervulling van zijn opdracht schorsen of uitstellen, totdat hij op de hoogte is gebracht van de consignatie van het voorschot.

De vrijgave van het voorschot gebeurt op eenvoudig verzoek.

Indien de deskundige meent dat het voorschot of het vrijgegeven deel daarvan niet volstaat, kan hij de rechter om de consignatie van een bijkomend voorschot of verdere vrijgave verzoeken.

Met een met redenen omklede beslissing kan de rechter de bijkomende consignatie of verdere vrijgave van het voorschot weigeren, wanneer hij van oordeel is dat die niet redelijk verantwoord is.⁴³

BETWISTING

Welke redenen kunnen voor een betwisting van de kosten en het ereloon van de deskundige worden aangevoerd?

De niet-inachtneming van het barema zoals bepaald door het Koninklijk Besluit van 14 november 2003

Het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 tot vaststelling van het tarief van de erelonen en de kosten voor de deskundigen aangewezen door de arbeidsgerechten in het kader van medische deskundige onderzoeken inzake de geschillen betreffende, onder andere, de regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Op de dag waarop de deskundige zijn verslag neerlegt, stuurt de deskundige een afschrift van het verslag en een gedetailleerde staat van de kosten en erelonen bij ter post aangetekende brief aan de partijen en bij gewone brief aan hun raadsliden.⁴⁴ Zijn staat van de kosten moet de barema's volgen die in dat koninklijk besluit zijn vastgesteld.

Het Arbeidshof van Luik heeft recent gepreciseerd dat de bepalingen van het Koninklijk besluit van 14 november 2003 van openbare orde zijn en dat daarvan dus op geen enkele manier mag worden afgeweken. Ze vinden hun wettelijke grondslag in artikel 167, vierde lid, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen van 14 juli 1994. De hoven en rechtbanken passen het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 unaniem toe.⁴⁵

42. Art. 989, Ger. W.

43. Art. 988, Ger. W.

44. Art. 978, § 2, Ger. W.

45. Arbh. Luik, afd. Namen, 21.10.2014, I.B. - RIZIV, nr. 2014/3-4, pp. 398-400. Zie eveneens Arbrb. Brussel, 21.05.2015, A.R. 06/16809/A, onuitg.

Niet-inachtneming van de tegenspraak

Zoals we hierboven hebben gezien, is het tegensprekelijk karakter een van de essentiële kenmerken van de onderzoeksprocedure.

Wat zijn de mogelijke gevolgen voor de kosten en het ereloon van de deskundige wanneer het verslag niet-tegenstelbaar wordt verklaard? In de rechtspraak wordt bevestigd dat de deskundige geen recht heeft op de betaling van zijn ereloon of op zijn minst dat hij het bedrag daarvan moet verminderen.⁴⁶

Neerlegging van een verslag van niet-bevinding

Wanneer de betrokkene, hoewel hij naar behoren is opgeroepen, zich niet voor de eerste onderzoekszitting heeft aangemeld, moet het verslag dat door de aangestelde deskundige is neergelegd, als een verslag van niet-bevinding worden bestempeld. Wanneer een verslag van niet-bevinding wordt neergelegd wegens de afwezigheid van de aanvrager van de onderzoeksactiviteiten, moet het ereloon dat overeenstemt met het ereloon voor de uitvoering van een afgerond onderzoek, niet worden vastgesteld.⁴⁷

In dat geval moet de staat van de deskundige alleen op de administratieve kosten worden begroot.⁴⁸

Daarentegen, wanneer een eerste onderzoekszitting wordt gehouden en de betrokkene vervolgens nalaat om de gevraagde documenten mee te delen of om zich aan te bieden, mag de deskundige meer dan alleen de administratieve kosten aanrekenen.⁴⁹

Specialisme van de deskundige

Het Koninklijk besluit van 14 november 2003 voorziet in een ander tarief als de deskundige psychiater of neuropsychiater is. De deskundige die zich niet op een van die titels kan beroepen, zal zijn persoonlijk ereloon niet tegen dat tarief kunnen berekenen. Men is van oordeel dat “gelet op zijn hoedanigheid van neuroloog, de gerechtsdeskundige recht heeft op een ereloon van 380,74 EUR en niet van 436,25 EUR, aangezien dat bedrag wordt uitbetaald aan diegenen die de hoedanigheid van neuropsychiater hebben.”⁵⁰

Aanvullend deskundigenonderzoek

Overeenkomstig artikel 1, eerste lid, 3°, mag de deskundige alleen de kosten voor aanvullende onderzoeken terugvorderen en de administratieve kosten voor de onderzoeken die door andere personen op zijn verzoek zijn uitgevoerd en voor de onderzoeken die ingevolge een aanvullend deskundigenonderzoek op bevel van de rechter zijn verricht.

Nomenclatuur

Naast zijn persoonlijk ereloon en de administratieve kosten, mag de deskundige krachtens artikel 1, eerste lid, 3°, a) van het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 de kosten voor andere dan de voormelde medische onderzoeken boeken. Die kosten zijn echter overeenkomstig de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering vastgesteld⁵¹. Concreet gezien, zal de deskundige in zijn onkostennota de nomenclatuurcodenummers van de uitgevoerde onderzoeken vermelden.

46. Arbh. Luik, 16.11.2004, A.R. 31490/2003, onuitg.; Arbh. Brussel, 24.02.2010, A.R. 2008/AB/51193, onuitg.; Arbh. Gent, 31.01.2011, A.R. 2004/AG/85, onuitg.

47. Arbrb. Charleroi, 04.01.2010, A.R. nr. 05/64.743/A; Arbrb. Nijvel, 21.04.2015, A.R. 11/1425/A, onuitg.

48. Arbrb. Brussel, 25.05.2007, A.R. 51083/03, onuitg.; Arbrb. Brussel, 23.09.2005, A.R. 67.305/03, onuitg.; Arbrb. Charleroi, 23.07.2003, A.R. 59969, onuitg.; Arbh. Luik, 02.04.2004, A.R. 323842; Arbrb. Charleroi, 10.05.2005, A.R. 59234, onuitg.; Arbrb. Bergen, 19.03.2014, A.R. 12/1126/A, onuitg.

49. Ch.-E. CLESSE, op. cit., p. 230.

50. Arbrb. Bergen en Charleroi, afd. Charleroi, 27.10.2014, A.R. 09/3412/A – 10/381/A – 11/903/A, onuitg.

51. Arbh. Luik, 19.05.2003, A.R. 6.825/2001, onuitg.; Arbh. Bergen, 22.11.2002, A.R. 13.718, onuitg.

College van deskundigen

Indien hij het nodig acht, kan de rechter verschillende deskundigen aanstellen. De deskundigen stellen dan een enkel verslag op; ze formuleren een enkel advies bij meerderheid van stemmen. Ze geven, in geval van uiteenlopende adviezen, de redenen voor die verschillende adviezen aan. Het verslag wordt door alle gerechtsdeskundigen ondertekend.

Indien elk aangesteld lid van het college van deskundigen recht heeft op een persoonlijk ereloon, moet dit slechts een keer worden toegekend, aangezien er maar 1 procedure moet worden gevolgd⁵². De administratieve kosten moeten niet worden vermenigvuldigd met het aantal deskundigen van het college aangezien door het college slechts 1 collectief verslag wordt ingediend.

Krachtens artikel 982, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek: "Voor verscheidene deskundigen in een zelfde zaak wordt een gedetailleerde gezamenlijke staat van de kosten en het ereloon opgemaakt, met een duidelijke opgave van ieders aandeel."

Bijstand van een persoonlijk arts

Wanneer de tegenpartij in zijn eigen belang een beroep doet op het oordeel van een technische raadsman, kan het instituut niet worden veroordeeld om die kosten ten laste te nemen met toepassing van artikel 1017, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

In artikel 1017 van het Gerechtelijk Wetboek wordt immers bepaald dat de kosten ten laste van de instelling van sociale zekerheid zijn en in artikel 1018 wordt een limitatieve opsomming gegeven van de uitgaven die in de zin van artikel 1017 kunnen worden gedekt. Daarin is evenwel geen sprake van de kosten met betrekking tot de technisch adviseur.

Uit de arresten die door het Hof van Cassatie zijn gewezen⁵³, valt te onthouden dat de tenlasteneming van de kosten voor de bijstand van een technisch adviseur kan worden opgelegd aan de partij die door de contractuele of niet-contractuele fout die zij heeft begaan, de andere partij herstelbare schade heeft berokkend. Om een tenlasteneming van die kosten te rechtvaardigen, moet de tegenpartij bewijzen dat zij schade heeft opgelopen die is veroorzaakt door de socialezekerheidsinstelling en dat de kosten voor de bijstand van een technisch adviseur een element uitmaken.

Het feit dat de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit de staat van arbeidsongeschiktheid van de tegenpartij niet op dezelfde manier heeft beoordeeld als de gerechtsdeskundige is op zich geen schuld in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Er is geen sprake van een gedrag dat kan worden geanalyseerd als een gedragsfout die moet worden beoordeeld naar de maatstaf van de normaal zorgvuldige en omzichtige administratieve overheid die in dezelfde omstandigheden verkeert.⁵⁴

In het Gerechtelijk Wetboek werd aanvankelijk niet bepaald dat de tenlasteneming van de kosten voor de bijstand van een technisch adviseur deel uitmaakt van de bijstand waarop een rechtzoekende die in aanmerking komt voor rechtsbijstand, aanspraak kan maken.

Er moet eveneens worden nagegaan of de tegenpartij de rechtsbijstand geniet. Naar aanleiding van het arrest dat op 26 oktober 2005 werd gewezen door het Grondwettelijk ⁵⁵Hof, toen nog het Arbitragehof, heeft de wetgever wijzigingen aangebracht in de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de gerechtelijke bijstand en voor de gerechtigden van de gerechtelijke bijstand de mogelijkheid ingevoegd om bij gerechtelijke deskundigenonderzoeken, volledig of deels, kosteloos de bijstand van een technisch adviseur te genieten (art. 664, 665 en 671).

52. Ch.-E. CLESSE, op. cit., nrs. 597 en 598, Arbh. Antwerpen (afd. Antwerpen), 23.09.2008, A.R. 2030306, onuitg.; Arbrb. Turnhout, 10.12.2004, A.R. 24890, onuitg.; Arbrb. Antwerpen, 24.12.2004, A.R.327830, onuitg.; Arbrb. Luik, 28.05.2005, A.R. 319.761, onuitg.; Arbrb. Leuven, 25.03.2008, A.R. 903/07, onuitg.;

53. Cass., 02.09.2004, Arr. Cass. 2004, boek 9, p.1271; Cass., 16.11.2006, Arr. Cass. 2006, boek 11, p.2325.

54. Cass., 25.10.2004, J.L.M.B., 2005, boek 15, p. 638.

55. A.H., 26.10.2015, nr. 160/2005, B.S., 11.01.2006.

De kosten voor de technisch adviseurs worden ter ontlasting van hem die bijstand geniet, door de Staat voorgeschoten (art. 692*bis*).

Nadat het Arbitragehof zijn arrest had gewezen en alvorens de wetgever zou overgaan tot een wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, is geoordeeld dat de kosten en erelonen van de technisch adviseur het best werden beperkt door ze aan te passen aan de loonschalen die zijn vastgesteld in artikel 45 van het Ministerieel Besluit van 26 september 2002 “tot vaststelling van het normaal bedrag van de honoraria van de personen opgeroepen in strafzaken wegens hun kunde of hun beroep”.

Die beperking was toen gerechtvaardigd want de rechter aan wie het probleem werd voorgelegd, moest het gebrek aan precisie in de wet compenseren door ze zelf te interpreteren, naar aanleiding van het arrest van het Arbitragehof, in die zin dat het toepassingsveld van artikel 692 van het Gerechtelijk Wetboek moest worden uitgebreid om de kosten voor de medische verdediging van de rechtzoekende wiens inkomen niet volstaat om die kosten te dragen, eraan toe te voegen.

Sindsdien heeft de wetgever die bepalingen bij wet van 20 juli 2006 aangevuld met artikel 692*bis*, dat op 1 januari 2007 in werking is getreden en waarin aan de Koning de bevoegdheid wordt verleend om het bedrag van die kosten en erelonen vast te stellen⁵⁶.

Reiskosten

Het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 omvat geen rubriek die betrekking heeft op de reiskosten van de deskundige. Nochtans zal die zich soms genoodzaakt zien om zich te verplaatsen om de betrokkene te gaan onderzoeken als die bijvoorbeeld gedetineerd of geïnterneerd is.

Er wordt evenwel aangenomen dat in een dergelijk geval het tarief voor de reiskosten, zoals vastgesteld in het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken, moet worden toegepast omdat het het nauwst aansluit bij de realiteit.⁵⁷

De expertisekosten inzake de afhankelijkheidscategorieën (rustoord)

Het Arbeidshof van Brussel heeft geoordeeld dat “de deskundigenonderzoeken, die erin bestaan de afhankelijkheidsgraad van meerdere, zij het verschillende, bewoners te bepalen, gelijktijdig verlopen. Bijgevolg worden de kosten verminderd tot de helft van de kosten die bij Koninklijk Besluit van 14 november 2013 zijn vastgesteld voor elk van de deskundigenonderzoeken.”⁵⁸

Het Arbeidshof van Luik heeft een arrest in dezelfde zin gewezen: “de deskundigenonderzoeken die erin bestaan de afhankelijkheidsgraad van meerdere, zij het verschillende, bewoners te bepalen, verlopen gelijktijdig. De deskundige heeft dus op meerdere kosten kunnen besparen. Bijgevolg lijkt het redelijk om die kosten vast te stellen op de helft van het in dat Koninklijk Besluit beoogde forfait.”⁵⁹

BEGROTING – TERMIJN

Krachtens artikel 991 van het Gerechtelijk Wetboek moet, indien de partijen niet binnen dertig dagen na de neerlegging ter griffie van de gedetailleerde staat aan de rechter hebben meegedeeld dat zij het bedrag van het ereloon en de kosten die door de deskundige worden aangerekend, betwisten, wordt dat bedrag door de rechter begroot onderaan op de minuut van de staat en wordt daarvan een bevel tot tenuitvoerlegging gegeven overeenkomstig het akkoord dat de partijen gesloten hebben of tegen de partij of partijen, zoals bepaald voor de consignatie van het voorschot.

56. Arbh. Luik, 10.01.2001, A.R. 2008/AL/35.899, onuitg.

57. Arbh. Antwerpen, 10.11.1998, Chron. D.S., 1999, 3, p. 140; Ch.-E. CLESSE, op. cit. p. 241.

58. Arbh. Brussel, 04.12.2013, I.B. - RIZIV, 2013/4, p. 421.

59. Arbh. Luik, 12.09.2014, A.R. nr 2013/AL/74, I.B. - RIZIV, 2014/3-4, p. 401.

Indien één of meer partijen binnen dertig dagen verklaren niet akkoord te gaan met de staat van kosten en ereloon en hun standpunt met redenen omkleeden, gelast de rechter de oproeping van de partijen teneinde het bedrag van de kosten en het ereloon te begroten.

Deze bedragen zullen in de eindbeslissing als gerechtskosten worden begroot.

Hoewel niet wordt betwist dat het expertiseverslag met de staat van kosten en ereloon niet per aangetekende zending ter kennis is gebracht, overeenkomstig artikel 979, § 2, 2de lid, van het Gerechtelijk Wetboek, moet erop worden gewezen dat de termijn van 30 dagen waarin de partijen bemerkings konden formuleren met betrekking tot de staat van kosten en ereloon nog niet is begonnen lopen.⁶⁰

We scharen ons achter de mening van MOUGENOT D. die oordeelt dat: “de stilte aan de zijde van de partijen enkel mag worden beschouwd als een stilzwijgend akkoord als zij niet op een andere manier kan worden geïnterpreteerd, overeenkomstig de gewone rechtspraak van het Hof van Cassatie, inzake verzakingen”.⁶¹

Na de hervormingen inzake gerechtelijke expertise die zijn doorgevoerd bij wet van 15 mei 2007 en de verduidelijkingen die werden verschaft bij wet van 30 december 2009 blijkt de centrale rol van de gerechtsdeskundige in het kader van het deskundigenonderzoek sterk te zijn geëvolueerd. De magistraat, belast met de controle van het deskundigenonderzoek, ging niet alleen een grotere en actievere rol spelen maar kreeg ook nieuwe instrumenten ter beschikking die hem in staat moesten stellen om meer vat te hebben op het verloop van de expertiseprocedure.

Na decennialang wachten is recent met de wet van 10 april 2014 tot wijziging van verschillende bepalingen met het oog op de oprichting van een nationaal register voor gerechtsdeskundigen, eindelijk een echt statuut voor gerechtsdeskundigen ingevoerd. In de wet wordt de positie van die actoren verduidelijkt via de creatie van de titel voor die functie en de organisatie van de opleidingen om ze te kunnen uitoefenen. In dat opzicht is de openbaarheid van dat register, dat online toegankelijk is, een waarborg voor transparantie ten opzichte van de rechtzoekende.

Voor de uitvoering van die wet moet nog een zeer groot aantal Koninklijke uitvoeringsbesluiten worden genomen. Gelet op de door de wetgever vastgestelde streefdatum (de eerste dag van de 24de maand die volgt op de maand van de bekendmaking) mag men echter hopen dat het nationaal register voor gerechtsdeskundigen op 1 januari 2017 operationeel zal zijn.

[www] http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Plan%20justitie_18maart_NL_tcm265-264636.pdf

In zijn recente “Justitieplan” heeft minister van Justitie Koen Geens bovendien aangekondigd dat de uitvoeringsbesluiten voor de wet van 10 april 2014 worden voorbereid, meer bepaald wat het beheer van het register voor gerechtsdeskundigen betreft, waarin kwaliteitscriteria moeten worden vastgesteld die als basis moeten dienen voor het inschrijven van gerechtsdeskundigen in het register of voor het schrappen ervan, en over de deontologische code voor tolken, vertalers en taptolken. We hopen dat het ervan komt....

60. Arbh. Brussel, 04.12.2013, I.B. - RIZIV, 2013/4, pp. 421-423.

61. D. MOUGENOT en O. MIGNOLET, op. cit., p. 201 e.v., nr. 39; cfr. Cass., 17.11.2008, J.T.T., 2009, boek 1029, p. 72; Cass., 28.01.2008, J.T.T., 2008, boek 1009, p. 239; Cass., 15.09.2006, Pas., 2006, boek 9-10, p. 1760; Cass., 23.01.2006, J.T.T., 2006, boek 945, p. 178; Cass., 17.11.2005, Arr. Cass. 2005, boek 11, p. 2285; Cass., 25.04.2005, J.T.T., 2005, boek 926, p. 381; Cass., 13.09.2004, J.L.M.B., 2005, boek 34, p. 1484; Cass., 21.12.2001, Pas., 2001, boek 12, p. 2204.

Inhoud

Juridische beroepen	2
Gerechtsdeskundige, een vaak miskend beroep, waar je evenwel niet omheen kunt in vele van onze geschillen	2
Maar wat is een gerechtsdeskundige nu eigenlijk?	3
Wie kan worden aangesteld als gerechtsdeskundige en wat is zijn statuut?	3
Wat is de rol van de deskundige in het gerechtelijk proces?	8
Hoe verloopt een gerechtelijk deskundigenonderzoek?	9
Over welke onderzoeksbevoegdheid beschikt de deskundige in het kader van zijn opdracht	12
De wraking en de andere incidenten – Principe van onafhankelijkheid van de deskundige	13
De wraking van de deskundige (art. 828, Ger. W.)	13
Ander type van incident, het verzoek tot vervanging van de deskundige (art. 979, Ger. W.)	16
Kosten en erelonen van de deskundige: van de consignatie tot de begroting	16
Wettelijk kader	16
Consignatie	18
Betwisting	18
De niet-inachtneming van het barema zoals bepaald door het Koninklijk Besluit van 14 november 2003	18
Niet-inachtneming van de tegenspraak	19
Neerlegging van een verslag van niet-bevinding	19
Specialisme van de deskundige	19
Aanvullend deskundigenonderzoek	19
Nomenclatuur	19
College van deskundigen	20
Bijstand van een persoonlijk arts	20
Reiskosten	21
De expertisekosten inzake de afhankelijkheidscategorieën (rustoord)	21
Begroting - Termijn	21